

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

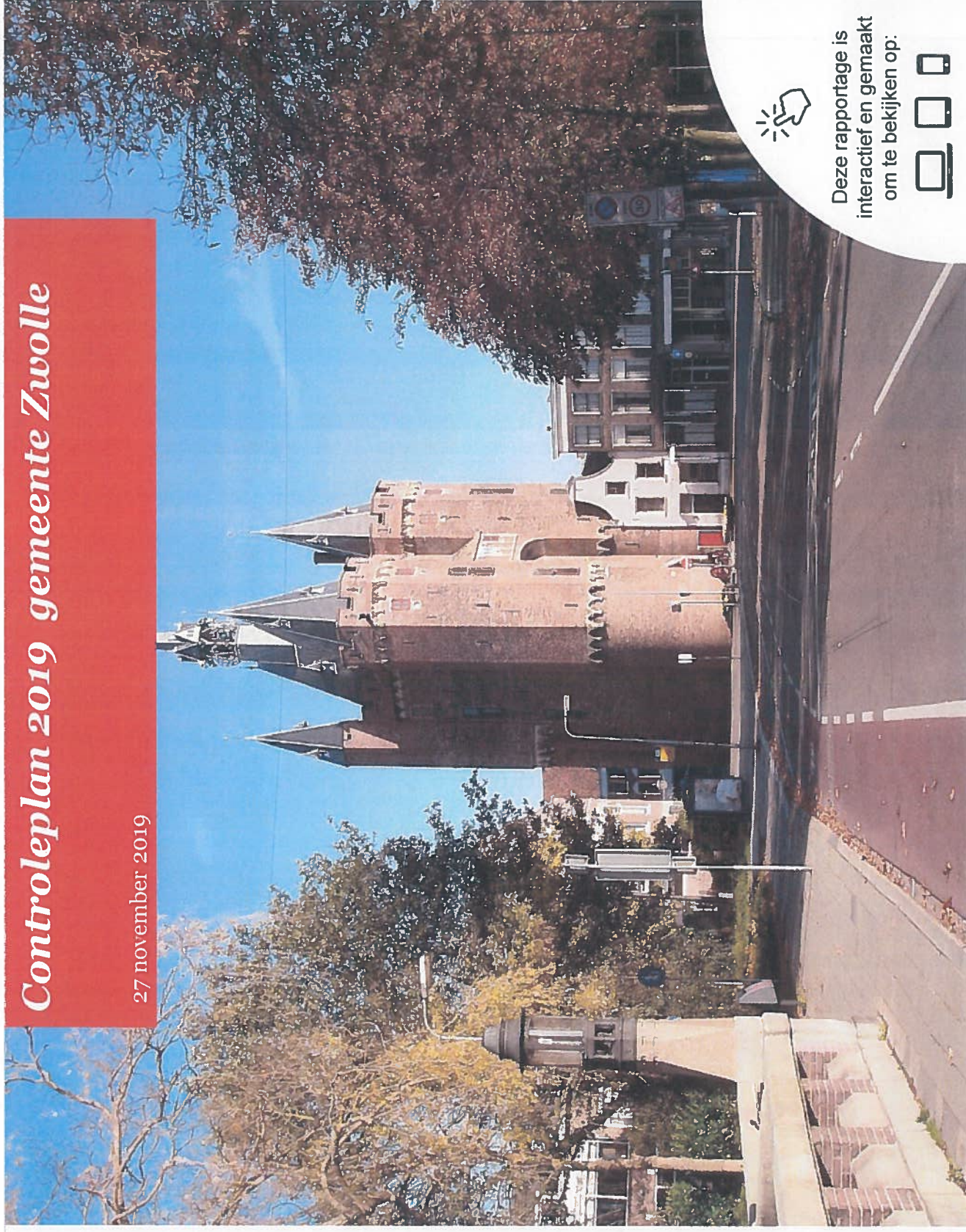

Bijlagen

Controleplan 2019 gemeente Zwolle

27 november 2019

Deze rapportage is
interactief en gemaakt
om te bekijken op:

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Aan de raad van gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA ZWOLLE

27 november 2019

Referentie: HUH2ZAXXRNZY-153733899-148

Geachte leden van de raad,

Hierbij presenteren wij u het controleplan voor de controle van uw jaarrekening eindigend op 31 december 2019. Dit document geeft u een samenvattend overzicht van de manier waarop wij de controle zullen uitvoeren.

Het controleplan begint met een samenvatting voor u als raad: welke rol heeft de raad als opdrachtgever voor de controle van de jaarrekening? Daarna komen uw en onze risicoanalyse, onze controle-aanpak, belangrijke actuele ontwikkelingen en de wijze waarop we samenwerken aan bod.

Onze controleaanpak is op maat gemaakt. Uw input is belangrijk bij de totstandkoming van onze controleaanpak. De aanpak sluit tevens aan op de bedrijfsvoering van de organisatie.

Wij hebben de inhoud van ons controleplan op 29 oktober 2019 besproken met de auditcommissie. Met de gekozen aanpak kunnen wij u feedback geven over andere bijzonderheden, vertaald in praktische uitvoerbare aanbevelingen afgestemd op uw gemeente.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. Martine J.A. Koedijk RARE
partner

Onze belangrijkste boodschappen

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

1. Onze controleopdracht bestaat uit de controle van de jaarrekening. Van het jaarverslag stellen wij alleen vast of wij, op basis van onze kennis verkregen tijdens de controle, geen onjuistheden zien.

2. Als raad bepaalt u door het vaststellen van de goedkeuringstolerantie met welke nauwkeurigheid wij de jaarrekeningcontrole uitvoeren. U heeft, net als veel andere gemeenten, gekozen de goedkeuringstolerantie te stellen op het wettelijke maximum van 1% van de totale lasten.

3. U heeft ons gevraagd alle bevindingen boven de rapporteringstolerantie van € 547.000 aan u te rapporteren.

4. Voor ons oordeel over de rechtmatigheid van de jaarrekening heeft het college u al wel/hog niet het normenkader met alle te toetsen wet- en regelgeving ter kennisname voorgelegd.

5. Uit onze gezamenlijke risicoanalyse blijken de volgende belangrijke risico's:

- Waardering grondexploitaties
- Prestatielevering sociaal domein
- Rechtmatigheid aanbestedingen

6. Ten aanzien van fraude blijven uit onze gezamenlijke risicoanalyse de volgende inherente frauderisico's:

- Doorbreking interne beheersingsmaatregelen
- Fraude in opbrengstverantwoording
- Risico op omkoping en corruptie

7. Bij de uitvoering van de controle geeft u ons de volgende specifieke speerpunten mee waarover u geïnformeerd wilt worden:

- Op welke wijze beheerst de gemeente de rol van het opdrachtgeverschap/de aandeelhoudersrol.
- Welke maatregelen heeft de gemeente geïmplementeerd om de financiële continuïteit van de zorgaanbieders te beoordelen.

8. Voor de begroting 2019 willen wij u attenderen op wijzigingen als gevolg van externe en interne ontwikkelingen.

9. Voor het opstellen van de jaarrekening bent u afhankelijk van verantwoordingen van derden. Het college heeft met deze derden al wel/hog geen afspraken gemaakt over tijdige aanlevering van verantwoordingen.

10. Wij hebben geen bedreigingen van onze onafhankelijkheid als uw accountant onderkend.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2019

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

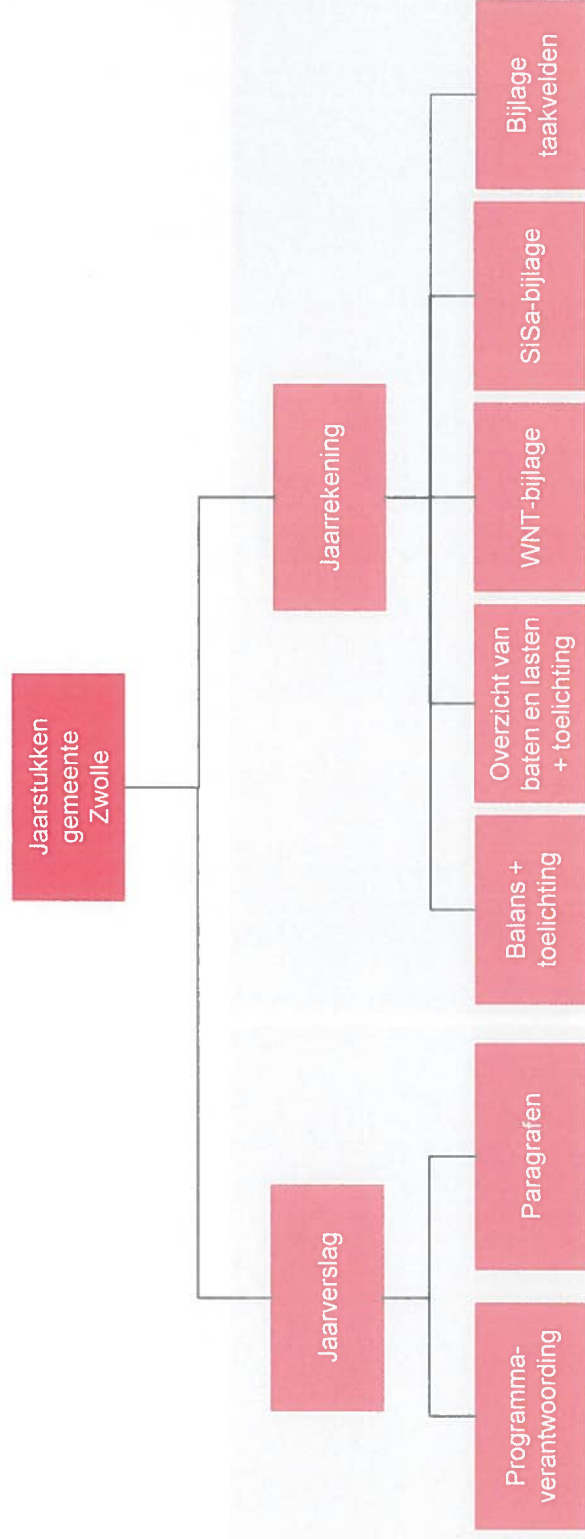
Bijlagen

Wat is de reikwijdte van onze controle?

U heeft ons verzocht de jaarrekening 2019 van gemeente Zwolle te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, welke wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. Onderstaand hebben wij daarom weergegeven op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle betrekken.

Als raad kunt u daarnaast de accountant speerpunten meegeven bij de uitvoering van de controle. Voor 2019 geeft u ons de volgende speerpunten mee:

- Op welke wijze beheerst de gemeente de rol van het opdrachtgeverschap/de aandeelhouders rol.
- Welke maatregelen heeft de gemeente geïmplementeerd om de financiële continuïteit van de zorgaanbieders te beoordelen.

Van deze onderdelen van het jaarverslag stellen wij, op basis van onze kennis over de jaarrekening, vast dat deze aansluiten met de jaarrekening.

Onze controleverklaring bij de jaarrekening heeft betrekking op deze onderdelen.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2019

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Het normenkader als meetlat voor onze controle

In onze controleverklaring geven wij tevens een oordeel over de rechtmatigheid van de jaarrekening. De rechtmatigheid omvat drie aspecten:

- **Begrotingsrechtmatigheid:** handelt het college binnen de door u beschikbaar gestelde budgetten en kredieten;
- **Misbruik en oneigenlijk gebruik:** zijn in (de uitvoering van) het beleid voldoende waarborgen opgenomen om misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen of tegen te gaan?
- **Voorwaardencriterium:** zijn de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met wet- en regelgeving tot stand gekomen?

Specifiek ten aanzien van het voorwaardencriterium geldt dat u als gemeente voor een deel zelf bepaalt welke wet- en regelgeving betrokken wordt in de controle. Deze wet- en regelgeving wordt vastgelegd in het normenkader. Het college stelt dit normenkader vast en legt dit minimaal ter kennisname voor aan u als raad.

Het normenkader voor 2019 is nog niet vastgesteld.

Onderstaand is weergegeven welke keuzes u als gemeente heeft ten aanzien van wat wel en wat niet in het normenkader dient te worden opgenomen.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2019

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

	$\leq 1\%$	$\leq 3\%$	$\geq 3\%$	$\geq 10\%$
Fouten	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden	Goedkeurend	Beperking	Beperking	Oordeelonthouding

goedkeuringstolerantie

Goedkeuringstolerantie

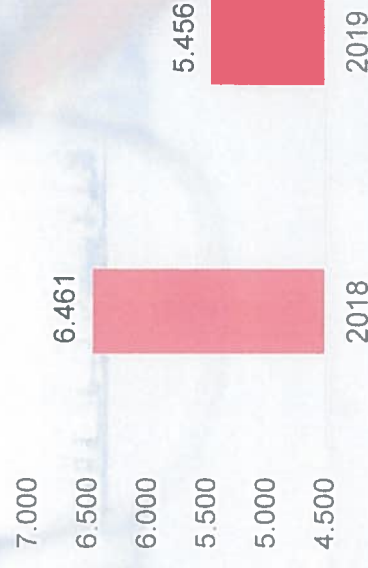
De goedkeuringstolerantie is de grens die u als raad bepaalt met een maximum van 1% van de totale lasten. Indien wij afwijkingen in de jaarrekening constateren boven deze grens leidt dat er toe dat wij geen goedkeurende controleverklaring kunnen afgeven. De daling in 2019 is het gevolg van de gegevens zoals in de primitieve begroting opgenomen. Bij de concept jaarrekening zal de goedkeuringstolerantie worden herzien.

uitvoeringstolerantie

rapporteringstolerantie

Goedkeuringstolerantie in € '000

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2019

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

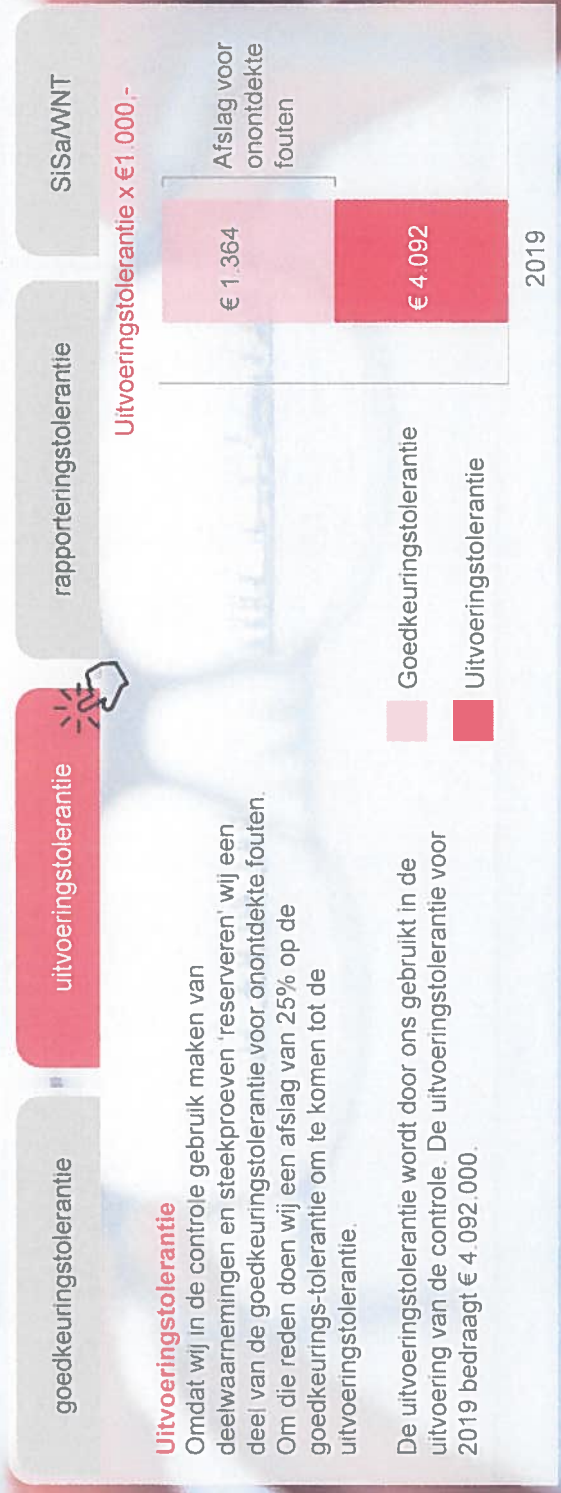
Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

	≤ 1%	≤ 3%	≥ 3%	≥ 10%
Fouten	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden		Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding

De uitvoeringstolerantie wordt door ons gebruikt in de uitvoering van de controle. De uitvoeringstolerantie voor 2019 bedraagt € 4.092.000.

Goedkeuringstolerantie
Uitvoeringstolerantie

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2019

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

	$\leq 1\%$	$\leq 3\%$	$\geq 3\%$	$\geq 10\%$
Fouten	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden	Goedkeurend	Beperking	Beperking	Oordeelonthouding

goedkeuringstolerantie

uitvoeringstolerantie

rapporteringstolerantie

SiSa/WNT

Rapporteringstolerantie

De rapporteringstolerantie is de grens waarboven wij geconstateerde afwijkingen aan u rapporteren. Deze grens bepaalt u zelf en is afhankelijk van de mate van detail waarmee u geïnformeerd wilt worden. De hoogte van de rapporteringstolerantie heeft geen invloed op de nauwkeurigheid of diepgang waarmee wij controleren. De daling is een afgeleide van de daling van de goedkeuringstolerantie.

Rapporteringstolerantie in € '000

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle

Normenkader 2019

Goedkeuringstolerantie

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

De hoogte van de goedkeuringstolerantie is conform uw besluit

Bij de planning van onze controle houden wij rekening met de goedkeuringstolerantie (ook wel materialiteit genoemd). Wij beschouwen een afwijking als materieel wanneer het mogelijk is dat gebruikers van de jaarrekening hun beslissingen en acties laten beïnvloeden door de geconstateerde afwijkingen.

U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke goedkeuringstolerantie wij hanteren. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden bedraagt de goedkeuringstolerantie maximaal 1% van de totale lasten

(inclusief toevoegingen aan reserves) voor fouten en 3% voor onzekerheden. Als raad kunt u besluiten de accountant te vragen de jaarrekening met een lagere goedkeuringstolerantie te controleren. Dit heeft u niet gedaan. De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in onderstaande weergegeven.

Voor de toepassing van de goedkeuringstolerantie in onze controle vertalen wij deze naar een uitvoeringstolerantie en een rapporteringstolerantie. Deze zijn hieronder opgenomen.

	≤ 1%	≤ 3%	≥ 3%	≥ 10%
Fouten	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	Afkeuring
Onzekerheden		Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding

goedkeuringstolerantie

uitvoeringstolerantie

rapporteringstolerantie

SiSa/WNT

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Voor de controle op de bijlage Wet Normering Topinkomens gelden de toleranties zoals jaarlijks gepubliceerd in het controleprotocol WNT op www.topinkomens.nl. De betreffende toleranties variëren van 0 (in geval van wel/niet opnemen functionarissen) tot enkele duizenden euro's ten aanzien van onjuistheden in de verantwoording.

Single information, Single audit (SiSa)

Via de SiSa-bijlage bij de jaarrekening legt u verantwoord af over van ministeries en provincies ontvangen specifieke uitkeringen. De hiervoor toegepaste toleranties wijken af van de jaarrekening:

- Goedkeuringstolerantie: gelijk aan die voor de jaarrekening
- Uitvoeringstolerantie: gelijk aan de jaarrekening, maar voor elke uitkering > €125.000 dient één deelwaarneming uitgevoerd te worden
- Rapporteringstolerantie:
 - Voor regelingen < €125.000: € 12.500
 - Voor regelingen > €125.000 en <€1.000.000: 10% van de omvangsbasis van de specifieke uitkering
 - Voor regelingen > €1.000.000: €125.000

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Controlefilosofie

Risicoanalyse

Frauderisico's

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Onze controlefilosofie

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het '3 lines-of-defence' model. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen. De verschillende lines-of-defence staan voor de volgende plaats in de interne beheersing:

- de **eerste lijn**: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- de **tweede lijn**: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- de **derde lijn**: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

1^e lijn
Lijnmanagement

Afdelingen

- Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen
- Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C producten
- Adviseert (met de VIC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces
- Geeft feedback om leesbaarheid/informatiewaarde P&C documenten te verhogen

gemeente

PwC

2^e lijn
Ondersteuning

Administratie en Control

- Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen.
- De administratie voert bij de verwerking een aantal primaire controles uit op de 1^e lijn.
- Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT
- Geeft adviezen om effectiviteit control-werkzaamheden te vergroten

3^e lijn

Verbijzonderde Interne controle

VIC-functie

- De VIC voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen.
- Adviseert over verbetering in de 1^e en 2^e lijn
- Adviseert/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak
- Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de VIC

Wij rapporteren via het push-left principe

Het push-left principe is er op gericht de interne beheersing in de 1^e en 2^e lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de 1^e en 2^e lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de 3^e lijn middels verbijzonderde interne controle ondervangen wordt.

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Controlefilosofie

Risicoanalyse

Frauderisico's

Ontwikkelingen

Samenwerking

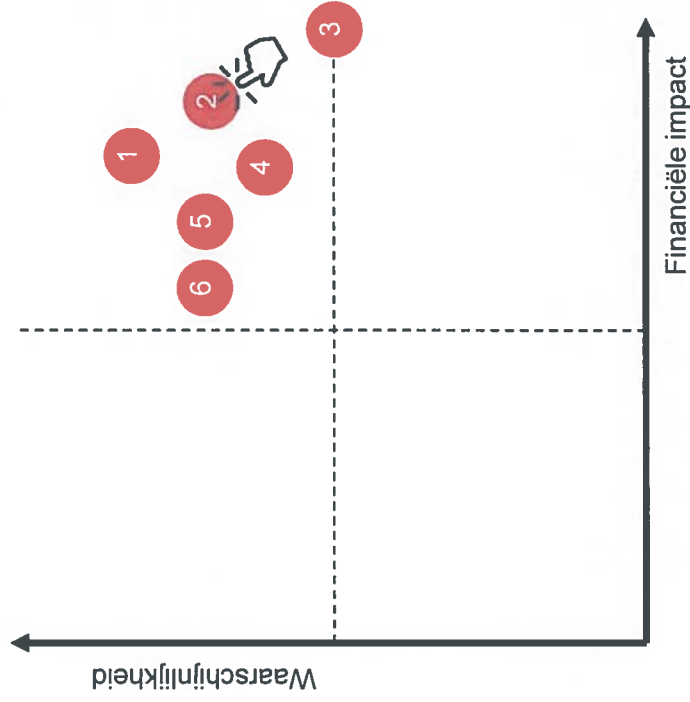
Bijlagen

Onze risicoanalyse in één oogopslag

Als onderdeel van de planning van de controle maken wij een analyse van uw gemeente. Hierbij beoordelen we elementen als:

- Governance en cultuur;
- Wat uw doelstellingen en ambities zijn;
- De wijze waarop u deze doelstellingen en ambities plant te realiseren;
- De wijze waarop u de realisatie van deze doelstellingen en ambities monitort;
- De wijze waarop de P&C cyclus is vormgegeven.

Tezamen met externe ontwikkelingen en onze ervaringen van voorgaande jaren gebruiken we deze informatie als input voor onze risicoanalyse. Deze risicoanalyse bespreken we vervolgens met verschillende gremia in de gemeente om deze aan te vullen met uw kennis en ervaring. Op dit moment heeft dat geleid tot de volgende risico's.

Risico	Fraude	Fouten	Schattingen
1 <u>Fraude in opbrengstverantwoording</u>	●	○	○
2 <u>Doorbreking interne beheersing</u>	●	○	○
3 <u>Risico op omkoping en corruptie</u>	●	○	○
4 <u>Waardering grondexploitaties</u>	○	○	●
5 <u>Prestatielevering sociaal domein</u>	○	●	○
6 <u>Rechtmatigheid aanbestedingen</u>	○	●	○

Toelichting risico 1: Fraude in de opbrengstverantwoording

Overweging	Inschatting	Toelichting
Aard van de jaarrekening-post	☐ Laag risico ☒ Enig risico ☐ Hoog risico	Binnen de gemeente is sprake van een groot aantal opbrengstenstromen. De grondopbrengsten hebben we als significant aangemerkt met betrekking tot de afgrenzing.
Kans op eventuele fouten	☐ Laag ☐ Middel ☒ Hoog	De kans op een fout vanuit verschuiving van opbrengsten is groot aangezien de verwachte opbrengsten gerealiseerd moeten worden in het jaar.
Omvang van eventuele fouten	☐ Klein ☐ Middel ☒ Groot	De grondverkoppen zijn individueel grote transacties.

Controleaanpak

We voeren gegevensgerichte werkzaamheden uit op de grondverkoppen waarbij we onder meer vaststellen dat de opbrengst in het juiste jaar verantwoord is.

Toelichting risico 2: Doorbreking interne beheersing door het management

Overweging	Inschatting	Toelichting
Aard van de jaarrekening-post	☐ Laag risico ☐ Enig risico ☒ Hoog risico	Binnen de gemeente wordt veel gesteund op interne beheersing. Hierbij is het bewust doorbreken van interne beheersing door het management altijd een risico. Wij hebben dit risico als significant aangemerkt.
Kans op eventuele fouten	☐ Laag ☐ Middel ☒ Hoog	Kans op fouten door het doorbreken van interne beheersing is hoog, aangezien de interne beheersing omzeild wordt.
Omvang van eventuele fouten	☐ Klein ☐ Middel ☒ Groot	Wanneer interne beheersing doorbroken wordt zal de omvang van eventuele fouten groot zijn.

Controleaanpak

Gegevensgerichte werkzaamheden op journaalposten en boekingen die voldoen aan de risico criteria die wij identificeren vanuit onze fraude analyse. Daarnaast voegen we een element van onvoorspelbaarheid toe aan de controle.

Onze risicoanalyse in één oogopslag

Belangrijkste
boodschappen

Toelichting risico 3: Risico op omkoping en corruptie

Overweging	Inschatting	Toelichting
Aard van de jaarrekening-post	☐ Laag risico ☐ Enig risico ☒ Hoog risico	De gemeentesector is aangemerkt als een sector met een verhoogde kans op corruptie/omkoping (al dan niet in combinatie met aanbestedingen). De reden hiervoor is dat bij gemeenten er transacties van relatief grote omvang zijn die veelal tot stand komen met tussenkomst van derden.
Kans op eventuele fouten	☐ Laag ☒ Middel ☐ Hoog	Kans op fouten door corruptie/omkoping is aanwezig, maar zien wij niet als hoog voor de gehele organisatie. Met name de transacties ten aanzien van aanbestedingen en de verkoop van grondposities zien wij als transacties met een verhoogde kans.
Omvang van eventuele fouten	☐ Klein ☐ Middel ☒ Groot	De genoemde transacties zijn veelal transacties met een omvangrijke omvang, daardoor is de fout als gevolg van corruptie/omkoping ook groot.

Controleaanpak

We voeren gegevensgerichte werkzaamheden uit op de grondverkoop en aanbestedingen waarbij we onder meer vaststellen dat er sprake is geweest van functiescheiding in het betreffende proces om de kans op corruptie en/of omkoping te verminderen.

Onze risicoanalyse in één oogopslag

Toelichting risico 4: Waardering grondexploitaties

Overweging	Inschatting	Toelichting
Aard van de jaarrekening-post	☐ Laag risico ☐ Enig risico ☒ Hoog risico	De waardering van de grondexploitaties wordt beïnvloed door een groot aantal schattingselementen.
Kans op eventuele fouten	☐ Laag ☐ Middel ☒ Hoog	In de controle van 2018 zijn bevindingen gedaan ten aanzien van de winstneming. Ondanks dat de impact hiervan op totaalniveau beperkt was en in eerdere jaren de totale bevindingen ook beperkt waren, is de kans op fouten groot. Dit vanwege het feit dat de aard van dit risico schattingen betreft en hier diverse onzekerheden in kunnen zitten. Daarnaast is het opstellen van de schattingen een complex proces.
Omvang van eventuele fouten	☐ Klein ☐ Middel ☒ Groot	Op het moment dat de uitgangspunten onjuist zijn, heeft dit een grote impact op de waardering.

Controleaanpak

De uitgangspunten bespreken we met de organisatie en het management. Daarnaast stellen we vast in hoeverre de uitgangspunten van vorig jaar in het huidige jaar gerealiseerd zijn. Tevens sluiten we de uitgangspunten waar mogelijk aan met onderzoeken van externe partijen.

Toelichting risico 5: Prestatielevering sociaal domein

Overweging	Inschatting	Toelichting
Aard van de jaarrekening-post	☐ Laag risico ☒ Enig risico ☐ Hoog risico	Voor het vaststellen van de prestatielevering is de gemeente deels afhankelijk van derde partijen. Tevens voert de gemeente zelf een steekproef uit. Daarnaast zal de gemeente een deel van de prestatielevering dit jaar, als gevolg van de overheveling van RSJ, zelf moeten controleren. Het vaststellen van de prestatielevering is lastig.
Kans op eventuele fouten	☐ Laag ☐ Middel ☒ Hoog	Kans op onzekerheden vanuit de prestatielevering is hoog, aangezien de gemeente deels afhankelijk is van externe partijen.
Omvang van eventuele fouten	☐ Klein ☒ Middel ☐ Groot	De omvang van de fouten en onzekerheden is op basis van voorgaand jaar beperkt (niet materieel).

Controleaanpak

Voor de PGB's (beschermde wonen) geldt dat de gemeente een steekproef uitvoert onder cliënten om de prestatielevering vast te stellen. Wij zijn vanuit onze controle bij dit proces betrokken en nemen de uitkomsten mee.

Voor de Zorg In Natura sluiten we de verantwoorde zorg aan met de productieverantwoordelingen van de zorgaanbieders.

Toelichting risico 6: Rechtmatigheid aanbestedingen

Overweging	Inschatting	Toelichting
Aard van de jaarrekening-post	☐ Laag risico ☒ Enig risico ☐ Hoog risico	(Europese) aanbestedingen betreft complexe regelgeving waarin in 2016 wijzigingen zijn geweest die impact hebben op de aanbesteding bij inhuur derden.
Kans op eventuele fouten	☐ Laag ☐ Middel ☒ Hoog	De kans op een fout is hoog aangezien de regelgeving complex is. Daarnaast is op het gebied van inhuur afgelopen jaar fouten geconstateerd.
Omvang van eventuele fouten	☐ Klein ☒ Middel ☐ Groot	De individuele aanbestedingen zijn ten opzichte van de materialiteit beperkt, met uitzondering van werken.

Controleaanpak

We voeren een gegevensgerichte controle uit op de aanbestedingen waarbij we vaststellen dat de juiste aanbestedingsvorm is gekozen. Daarbij toetsen we ook de naleving van het inkoopbeleid van de gemeente Zwolle.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Controlerfilosofie

Risicoanalyse

Frauderisico's

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Frauderisico heeft uw en onze aandacht

De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude ligt bij college van B&W. Een programma om frauderisico's te beheersen kan bijdragen aan het voldoen aan deze verantwoordelijkheid. Frauderisico's kunnen worden beheerst door een proces voor frauderisicobeheersing. Het is uw verantwoordelijkheid om daarop toezicht te houden (controlerende taak).

Het is onze verantwoordelijkheid als accountants om door planning en uitvoering van de controle een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel

belang die het gevolg is van fraude of van fouten. In dat kader willen we eerst inzicht verkrijgen in uw proces voor het beoordelen van frauderisico's en het risico op afwijkingen van materiële omvang door fraude bij gemeente Zwolle.

We hebben inzicht verkregen van uw proces voor het beoordelen van frauderisico's. Op basis van de observaties hierboven, het gesprek met u in de planningsfase van onze controle en onze eigen analyse, hebben we de volgende significante frauderisico's geïdentificeerd:

Significante frauderisico's

- 1 Doorbreking van interne beheersingsmaatregelen
- 2 Fraude in de opbrengstverantwoording
- 3 Risico op omkoping en corruptie

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Ontwikkelingen die u als raad raken

Notitie materiële vaste activa (MVA) is van kracht geworden

Met ingang van 1 januari 2019 is de notitie MVA van de commissie BBV van kracht geworden. In onze eerdere communicatie hebben wij u hierover reeds geïnformeerd. Op grond van deze notitie heeft de raad een duidelijke rol gekregen als het gaat om het onderhoud van kapitaalgoederen. Naar aanleiding van deze notitie dient de raad:

- een onderhoudsrichtlijn met een gewenst kwaliteitsniveau vast te stellen;
- bij eventueel achterstallig onderhoud te besluiten om
 - Een voorziening onderhoud in te stellen of op te hogen; of
 - het achterstallig onderhoud in de begroting in te lopen (binnen maximaal 4 jaar).

Wij adviseren u na te gaan of de gemeente reeds heeft bepaald op welke wijze met de nieuwe regelgeving wordt omgegaan.

Invoering Omgevingswet

Op 1 januari 2021 gaat de Omgevingswet in. Alhoewel de meeste gemeenten ambtelijk zeer druk zijn met de voorbereidingen is het ook goed de actiepunten voor u als raad te onderkennen en te monitoren. De belangrijkste actiepunten hebben wij hieronder toegelicht:

- De raad dient de Omgevingsvisie vast te stellen.
- Ga in gesprek met de regio over de Omgevingsvisie.
- Maak afspraken met het college over informatievoorziening (vorm, inhoud, frequentie).

Overigens verwachten wij dat de impact van de Omgevingswet op de accountantscontrole relatief beperkt is.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording op schema?

In onze vorige rapportages hebben wij u geïnformeerd over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording per 2021. Voor 2019 adviseren wij u de volgende stappen te ondernemen:

Stap 1: Bepalen ambitie ten aanzien van controle.

Stap 2: Opstellen plan van aanpak invoering rechtmatigheidsverantwoording.

Stap 3: Inrichting van de sturing en governance rondom de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

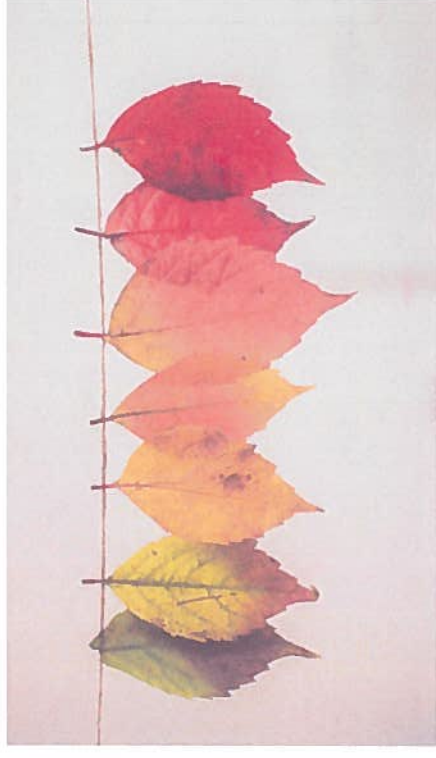

Samenwerking

Bijlagen

Diverse interne ontwikkelingen met invloed op onze controle

Ook binnen uw gemeente zijn diverse ontwikkelingen die van invloed zijn op onze controle. Wij merken op dat wij, gegeven de reikwijdte van onze controle, ons voornamelijk richten op die ontwikkelingen die uw financiële processen, IT-omgeving, VIC, sturing of P&C cyclus raken. Onderstaand hebben wij de belangrijkste ontwikkelingen toegelicht, inclusief hun impact op onze controle.

Mocht er gedurende het jaar sprake zijn van nieuwe ontwikkelingen, dan zullen wij onze controle daarop waar nodig aanpassen.

Wijziging	Aard van de wijziging			Effect op controle
	Kaderstelling	Organisatie-structuur	Sleutel-functionarissen	
1 Overgang Jeugdzorg van RSJ naar gemeente Zwolle	☐	☒	☐	De controlewerkzaamheden die door de accountant van RSJ werden verricht zullen door PwC verricht moeten worden.
2 Aanpassing structuur TIEM	☐	☒	☐	We zijn op dit moment in overleg met de gemeente Zwolle om de mogelijke impact te bepalen.

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

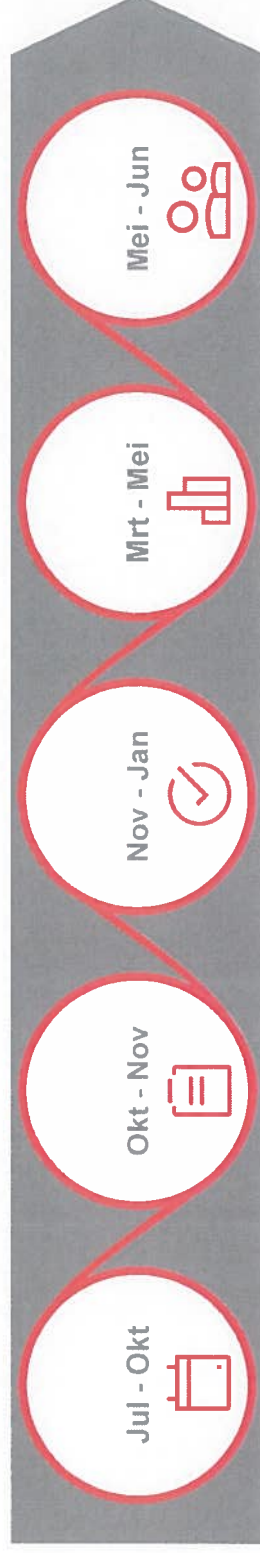

Bijlagen

Onze planning voor de controle 2019

De afgelopen periode hebben wij met de organisatie en de griffie de planning voor onze controle afgestemd. Het resultaat daarvan is onderstaand op hoofdlijnen weergegeven.

Hierbij hebben wij aangegeven tot welk product dit leidt en aan welk gremium dit product gericht is. Uiteraard vindt bij alle rapportages hoor- en wederhoor plaats om de feitelijke af te stemmen.

Planningsfase

- Bespreken controleplan
- Kennis nemen ontwikkelingen gemeente
- Opzetten en bespreken risicoanalyse
- Controleplanning opstellen
- Afspraken met organisatie maken over planning en oplevering
- Opzet algemene IT-beheersing beoordelen

Controle opzet processen

- Bespreken opzet financiële processen
- Vaststellen of processen in de praktijk ook bestaan zoals ze beschreven zijn
- Gegevensgerichte controles op de processen

Controle werking processen

- Vaststellen of processen in de praktijk ook werken zoals ze beschreven zijn
- Gegevensgerichte controles op de processen
- Bespreken risicovolle dossiers met organisatie/directie ter voorbereiding op jaarrekeningcontrole
- Met de organisatie op te leveren specificaties jaarrekeningcontrole bespreken

Jaarrekeningcontrole

- Uitvoeren jaarrekeningcontrole
- Controle van derden ontvangen verantwoordingen
- Gegevensgerichte controle op de processen

Jaarrekeningcontrole

- Bespreken uitkomsten controle
- Controle aanpassingen in definitieve jaarrekening
- Bespreking accountantsverslag met organisatie, college en raad (auditcommissie)
- Evaluatie

Opdrachtbevestiging
raad

Managementletter
college

Boardletter
raad

Accountantsverslag
raad

Controleplan
raad

Controleverklaring
raad

Belangrijkste boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

Bijlagen

Inzet van data-analyse in controle

In de controle zetten wij diverse data-analyses in. Deze data-analyses hebben tot doel met een grotere effectiviteit de controle uit te voeren. Zo worden in de plaats van deelwaarnemingen alle items in een populatie gecontroleerd. In de controle 2019 zetten wij de onderstaande vormen van data-analyse in. Met uw organisatie maken wij afspraken over de manier en timing van de aanlevering van de data.

Data-analyse tool

Inzet in de controle

Halo for journals

Halo is een data-analyse tool die door middel van algoritmen en datavisualisatie ongewone en inconsistente transacties identificeert. Deze tool zetten we in als onderdeel van de werkzaamheden om fraude te detecteren, bijvoorbeeld om te detecteren of bepaalde gebruikers ongebruikelijke transacties hebben verwerkt.

HR4Insights

HR4Insights richt zich op de controle van de salariskosten. Door het geautomatiseerd uitvoeren van een aantal controlestappen (zoals een integrale bruto-netto controle en het vaststellen van de juistheid van de sociale premies) kan snel worden geconcludeerd of de salarisadministratie op orde is.

VAT4Insights

Door de inzet van VAT4Insights stellen we op een snelle en effectieve manier vast welke mogelijke risico's er in uw btw-positie bestaan. Niet alleen voor de controle, maar ook voor u is het relevant om te weten of de afdracht van de btw op orde is. Hiermee kunnen de interne controlewerkzaamheden worden ingezet op de echte uitsonderingen.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

Bijlagen

Het college en wij zijn afhankelijk van derden

Een deel van uw gemeentelijke taken heeft u uitbesteed aan derden. Dit betekent dat voor de verantwoording van de bijbehorende baten en lasten u afhankelijk bent van verantwoordingen (vaak inclusief controleverklaringen) van derden voor het opstellen van uw jaarrekening.

Onderstaand hebben wij de met de organisatie uitgevoerde inventarisatie van deze afhankelijkheden weergegeven, inclusief de impact hiervan op onze werkzaamheden.

Onderwerp	Partij waaraan is uitbesteed	Heeft college reeds afspraken gemaakt over tijdige aanlevering	
		ja	nee
1 PGB Jeugd en Wmo	SVB	☒	☐
2 Eigen bijdrage Wmo	CAK	☒	☐
3 Gemeentelijke belastingen	GBLT	☒	☐
4 Jeugdzorg ZIN (deels)	RSJ	☒	☐
5 Salarisverwerking	Raet/ONS	☒	☐

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Planning van de controle

Afhankelijkheid derden

Gemaakte afspraken

Bijlagen

Gemaakte afspraken met de organisatie

Voor een efficiënte uitvoering van de controle binnen het met u afgestemde controlebudget is het belangrijk vooraf duidelijke en heldere wederzijdse afspraken te maken. We hebben deze afspraken op constructieve wijze met de organisatie gemaakt. Een samenvatting van de gemaakte afspraken vindt u onderstaand. De volledige set van afspraken is opgenomen in onze gezamenlijke startnotitie.

Afspraak	Verantwoordelijke		Deadline
	PwC	Gemeente	
1 Een centraal aanspreekpunt voor de controle	☒	☒	n.v.t.
2 Oplevering van de werkzaamheden VIC conform afgesteld werkplan IC	☐	☒	n.v.t.
3 Lijst op te leveren stukken tijdig bij de gemeente Zwolle	☒	☐	10-11-2019
4 Oplevering van documentatie volledig via connect	☐	☒	n.v.t.

Geen bedreigingen voor onze onafhankelijkheid geïdentificeerd (1/2)

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Onze onafhankelijkheid

Communicatie

Het Nederlands recht en ons interne beleid verplichten ons onze onafhankelijkheid actief te beschermen. Om onze onafhankelijkheid te garanderen, controleren wij onder meer - vooraf - dat elk controleverzoek en verzoek om controleverwante en niet-controlediensten onze onafhankelijkheid niet in gevaar brengt, in overeenstemming met de huidige externe regelgeving en hetgeen hierover met u is afgesproken.

Wij hebben met u afgesproken dat alle aan controleverwante verzoeken en/of niet-controlediensten vooraf met de raad wordt afgestemd. Er is geen bedreiging voor onze onafhankelijkheid als accountant van uw gemeente. Tevens hebben alle teamleden betrokken bij de controle van de gemeente verklaard persoonlijk onafhankelijk te zijn van de gemeente.

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Onze onafhankelijkheid

Communicatie

Geen bedreigingen voor onze onafhankelijkheid geïdentificeerd (2/2)

De informatie over geplande uren is een van de door PwC uitgevoerde maatregelen naar aanleiding van het rapport 'In het Publiek Belang' ter verbetering van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controle.

De controle van de jaarrekening van gemeente Zwolle vereist voldoende tijd en aandacht van de juiste teamleden in het kader van (gegevensgerichte) werkzaamheden, review en coaching. Voor de controle van begrotingsjaar 2019 hebben wij de volgende uren gepland.

Functionieniveau	Totaal uren gepland	Percentage (%)	Percentage 2018
Partner/director	115	6	7
(senior) manager	359	18	25
Overige medewerkers	1.532	76	68
Totaal	2.006	100	100

Belangrijkste
boodschappen

Onze controleopdracht

Risicoanalyse en
controleaanpak

Ontwikkelingen

Samenwerking

Bijlagen

Onze onafhankelijkheid

Communicatie

Onze communicatie over de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle aan u rapporteren.

Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountants-verslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op de financiële verslaggevingsproces			●
Niet gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●